

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Siyasi Analiz

Endonezya'daki Siyasi Gelişmeler

73 yaşındaki eski General Prabowo Subianto, geçtiğimiz şubat ayında yapılan ve 20 Mart 2024 tarihinde kazandığı açıklanan seçimlerin ardından 20 Ekim 2024 tarihinde Endonezya'nın yeni cumhurbaşkanı olarak parlamentoda yemin etti. Amerika gecikmeksizin hemen Prabowo Subianto'ya tebriklerini ilettiler... ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken, Prabowo'ya "samimi tebriklerini" ilettiler ve Washington'un, bir zamanlar ABD vize kara listesine alınmış olan eski generalle "yakın bir ortaklık kurmayı dört gözle beklediğini" söyledi. (20.3.2024 El Cezire) Prabowo ayrıca henüz göreve başlamadan önce Endonezya'nın seçilmiş cumhurbaşkanı olarak 1 Nisan 2024 tarihinde ilk yurt dışı ziyaretini Çin'e gerçekleştirerek, Çin Devlet Başkanı Şi ile bir araya geldi. Görüşmenin ardından bir açıklama yapan Prabowo, "Endonezya-Çin ilişkilerinin daha da yakınlaşmasını destekliyor ve Başkan Joko'nun Çin ile dostluk politikasının devam etmesini istiyor." dedi... (01.04.2024 Reuters)

Amerika'nın hızlı tebriki ve Prabowo Subianto'nun alelacele Çin ziyareti, Endonezya'nın Amerika ve Çin ile olan ilişkisi açısından ne anlama geliyor? Başka bir ifadeyle, Endonezya'nın Amerika politikasında bir değişiklik olacak mı? Çin'e karşı nasıl bir politika izleyecek? Yahudilerin Gazze'ye yönelik saldırılarına karşı izleyeceği politika ne olacak?

Cevabın açıklığa kavuşması için aşağıdaki hususlara bir göz atmamız gerekiyor:

Birincisi: Amerikan politikası ve Endonezya:

1- Amerika, 1949 yılında Hollanda sömürcülüğünden kurtulan Endonezya'da Hollanda'nın yerine geçmek için çalışmaya başladı. Bunun için Endonezya'ya yardım ve kredi tekliflerinde bulundu. Ancak Endonezya, hegemonyanın ve ülkeyi kontrolü altına almanın bir aracı olarak gördüğü bu teklifleri reddetti. Endonezya, Hollanda sömürgesinden kurtulup farklı bir biçimde Amerikan sömürgesi altına girmek istemedi. Bunun üzerine Amerika'nın baskılarına maruz kaldı, Amerika ülkede huzursuzluk ve kargaşa çıkardı. Sonunda, Endonezya Cumhurbaşkanı Ahmed Sukarno, 1958 yılında Amerika'nın yardım ve kredi tekliflerini kabul etmek zorunda kaldı. Ardından Amerika ülkeye nüfuz etmeye başladı ve yeni işbirlikçiler arayışı içerisine girdi. 1966 yılında Ahmed Sukarno'ya karşı askeri darbe gerçekleştiren Muhammed Suharto başta olmak üzere ordu içerisinde yeni işbirlikçiler devşirmeyi başardı. Amerika, Suharto'nun etkisini güçlendirmek için çalıştı. Bunun için komünistleri ortadan kaldırmasına ve 1975 yılında da Doğu Timor'u Portekizli sömürgecilerden kurtarmasına yardımcı oldu. Fakat Amerika, Doğu Timor'u Endonezya'dan ayırmak isteyince, Suharto Amerika'nın bu talebini yerine getirmekten kaçındı, ağırdan aldı. Bunun üzerine Amerika, Suharto'ya ekonomik sorunlar çıkardı. IMF ve Dünya Bankası gibi finansal aparatlar da durumun daha da kötüleşmesinde önemli rol oynadılar. Ardından öğrenci protestoları patlak verdi ve isyanlar başladı. Sonuç olarak, Suharto 1998 yılında istifa etmek zorunda kaldı. Böylece Amerika, projelerini savsaklayan, zamanında yerine getirmeyen veya miadını dolduran her ajanına yaptığı gibi Suharto'yu da derin bir uçuruma attı.

2- Suharto'dan sonra yardımcısı Yusuf Habibi, 1998-1999 tarihleri arasında bir buçuk yıl boyunca Endonezya cumhurbaşkanlığı görevini üstlendi. Amerika'nın taleplerine boyun eğerek Doğu Timor'un bağımsızlığı için referandum yapılmasını kabul etti ve bölge üzerinde hak talebinde bulunmayacağına dair söz verdi. Ayrıca demokratik dönüşüm adı altında bir seçim sistemi geliştirdi. Ardından Abdurrahman Wahid, 1999-2001 tarihleri arasında yaklaşık iki yıl boyunca cumhurbaşkanlığı yaptı. Ancak yolsuzluk suçlamasıyla parlamento tarafından görevden alındı. Yerine, Endonezya'nın ilk Cumhurbaşkanı Ahmed Sukarno'nun kızı Megawati Sukarno atandı ve 2001-2004 tarihleri arasında cumhurbaşkanlığı görevinde bulundu. Megawati'nin görev süresi döneminde kendinden öncekiler gibi ihanet cürmü işlemek için 2002 yılında Doğu Timor'un Endonezya'dan ayrıldığı açıklandı!

3- Yeni düzenlemeler doğrultusunda ülkede doğrudan cumhurbaşkanlığı seçimleri yapıldı. Cumhurbaşkanı, 5 yıllığına en fazla iki dönem görev yapmasına izin verildi. Bu çerçevede, 2004-2014 yılları arasında Yudhoyono cumhurbaşkanlığına seçildi. Aynı yıl yapılan cumhurbaşkanlığı seçimlerini Joko Widodo kazandı, 2019'da ikinci kez seçildi. Görev süresi Ekim 2024'te sona erdi. Widodo da Endonezya rejiminin Amerika'ya olan bağımlılığının devam etmesine özen gösterdi. Widodo, Amerika'ya gerçekleştirdiği son ziyaretinde ve 13 Kasım 2023 tarihinde Başkan Joe Biden ile yaptığı görüşmede, stratejik ortaklığı güçlendirme ve Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği'nin (ASEAN) merkezi

rolünü pekiştirme konusunda Biden ile anlaşmaya vardı. Amerika, üyelerinin bir kısmı kendi kontrolünde olmayan bu örgütte söz sahibi olmak istemekte ve bu hedefe ulaşmak için Endonezya'yı istihdam etmektedir. Böylece Çin'in Güney Çin Denizi üzerinde hâkimiyet kurmasını önlemek, Çin'e karşı durmak veya onu etkilemek amacıyla Endonezya'yı kullanmaktadır. 17 Ağustos 2024'te Endonezya'nın bağımsızlık günü dolayısıyla gönderdiği tebrik mesajında Amerika Dışişleri Bakanı Blinken, "Geçtiğimiz yıl kasım ayında Cumhurbaşkanı Jokowi ve Başkan Biden arasında Kapsamlı Stratejik Ortaklık kurulmasıyla ilişkilerde büyük bir gelişme yaşandı." ifadelerine yer verdi. (17.08.2024 www.youm7.com)

4- İlk turu 14 Şubat 2024'te yapılan seçimlerde, eski cumhurbaşkanı Muhammed Suharto'nun damadı Prabowo Subianto ile görev süresi sona eren cumhurbaşkanı Joko Widodo'nun oğlu Gibran'ın yüzde 58,58 oy alarak kazandığı duyuruldu. Bilindiği üzere, geçerli mevzuat gereği, cumhurbaşkanı ve yardımcısı gibi üst düzey devlet görevlerine aday olabilmek için minimum yaş sınırı 40 olarak belirlenmiştir. Bu nedenle, 36 yaşında olan Gibran'ın cumhurbaşkanı yardımcılığı için adaylık başvurusunda bulunma hakkı yoktur. Fakat Cumhurbaşkanı Widodo'nun damadı olan Endonezya Yargı Kurulu Başkanı, seçimlerden önce bir değişiklik yaparak, 40 yaşın altındakilerin bu tür makamlara aday olabilmesine olanak sağladı. Cumhurbaşkanı Widodo, kendi görev süresini uzatmanın yollarını düşündü ancak başarılı olamadı. Bu nedenle, oğlu Gibran'ın cumhurbaşkanı yardımcısı yapılması karşılığında destek vereceğine dair Prabowo ile bir anlaşma yaptı. Cumhurbaşkanı Widodo'dan orduya, istihbarat ve polise kadar tüm kurumlarıyla devlet, açıkça Prabowo'nun seçilmesini destekledi. Amerika her zamanki gibi bu duruma itiraz etmedi. Prabowo'nun Kuzey Carolina'daki Fort Bragg'da ve Georgia'daki Fort Benning'de eğitim alması nedeniyle ordudaki subay arkadaşları, onu "Amerika'nın çocuğu" olarak adlandırıyorlardı. 20 Mart 2024'te seçimleri kazandığı açıklanınca, Amerika gecikmeksizin hemen kutlama mesajları yolladı. ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken, Prabowo'ya hemen "samimi tebriklerini" ilettili ve Washington'un, "Prabowo ile yakın bir ortaklık kurmayı dört gözle beklediğini" söyledi. (20.3.2024 El Cezire) Bu durum, Amerika'ya olan bağlılığını ve bu bağlılığın daha da güçlendiğini kanıtlıyor.

5- Prabowo'nun resmen atandığı, yemin ederek göreve başladığı ve sonra da 20 Ekim 2024'te yeni bir hükümet kurduğu duyuruldu. Seçim zaferinden görevi devralmasına kadar geçen yaklaşık yedi aylık geçiş sürecinde, selefi Widodo'nun hükümetinde savunma bakanı olarak görev yaptı... Amerika, bu süre zarfında Endonezya ile birlikte Güney Çin Denizi'ne yakın Java adasındaki Sidawargo bölgesinde 26 Ağustos 2024'te iki hafta süren kapsamlı bir askeri tatbikat gerçekleştirdi. Bu tatbikata Japonya, Tayland, İngiltere, Singapur, Fransa, Kanada ve Yeni Zelanda da katıldı. Bunun yanı sıra Prabowo, Amerika da dahil olmak üzere birçok yurtdışı ziyaretinde bulundu. Amerika ziyaretinde Pentagon'da Savunma Bakanı Austin ile görüştü. Amerika'nın Endonezya Büyükelçisi Kamala Shirin Lakhdar, "ABD'nin yeni Endonezya Cumhurbaşkanı ile ilişkisinin, 2019 yılında savunma bakanı olmadan önceki yıllara kadar uzandığını" söyledi. (20.10.2024 El Cezire) Diğer bir deyişle Prabowo, orduda subay olarak görev yaptığı sırada Amerikan üslerinde ve Amerikan subayları tarafından eğitilmiş ve Suharto yönetimi sırasında ise genelkurmay başkanlığı yapmıştır. Endonezya'nın önde gelen haber sitelerinden VOI, Prabowo'nun göreve gelmesinin hemen ardından, 29 Ekim 2024'te iki ülke arasındaki savunma iş birliğinin, özellikle deniz güvenliği alanındaki potansiyellerini artırmak için Endonezya Savunma Bakanı Prabowo Subianto ve ABD'nin Endonezya Büyükelçisi Kamala Shirin Lakhdar arasında bir görüşme gerçekleştiğini duyurdu. Endonezya Savunma Bakanlığı Genel Sekreterliği Basın Sözcüsü Tümgeneral Edwin Adrian Sumanta, pazartesi günü yaptığı açıklamada, ABD Büyükelçisinin, Endonezya Savunma Bakanına, iki ülke arasındaki deniz güvenliği alanındaki iş birliğini güçlendirme konusunda ABD'nin istekli olduğunu belirttiğini ifade etti. Endonezya Savunma Bakanlığı'nda gerçekleşen bir toplantıda, ABD Büyükelçisi, iki ülke arasındaki askeri iş birliğinin önemli bir parçası olan Süper Garuda Kalkanı tatbikatlarının devam etmesinin ABD için büyük önem taşıdığını belirtti. Toplantıda, Endonezya Savunma Bakanı Şefri, Büyükelçi Kamala'ya nazik ziyaretinden dolayı teşekkür ederek, Endonezya'nın ABD ile olan stratejik ortaklığını daha da derinleştirmeye kararlı olduğunu dile getirdi."

Yukarıdaki bilgiler ışığında, 20 Mart 2024'te seçim zaferini açıklamasından 20 Ekim 2024'te göreve başlamasına ve sonrasına kadarki süreçte yeni Endonezya Cumhurbaşkanı Prabowo'nun, seleflerinin izinden gittiği, hatta Amerika'ya daha da yakınlaştığı ve Endonezya'da hala Amerika nüfuzunun baskın olduğu görülmektedir!

İkincisi: Çin'in Endonezya politikası:

1- Prabowo, henüz görevi devralmamış seçilmiş başkan olarak 1 Nisan 2024'te Çin'e bir ziyaret gerçekleştirdi ve burada Başkan Şi ile bir görüşme yaptı. Prabowo "Endonezya-Çin ilişkilerinin daha da yakınlaşmasını destekliyor ve Başkan Joko'nun Çin ile dostluk politikasının devam etmesini istiyor." dedi. Buna karşılık Şi ise, "Pekin'in, Endonezya ile ilişkilerine stratejik ve uzun vadeli bir perspektiften baktığını ve kapsamlı stratejik iş birliğini derinleştirmeye hazır olduğunu" söyledi. (01.04.2024 Reuters) Çin'in Endonezya'da ticaret ve yatırım ilişkileri açısından büyük bir ekonomik faaliyet yürüttüğü, ayrıca her iki ülkenin ASEAN üyesi olduğu biliniyor... Bu durum, iki ülke arasında etkileşimi gerektirmektedir. Buna göre Endonezya, yukarıda açıkladığımız gibi hem Amerikan politikasına bağlılığını sürdürmeli hem de Çin'e karşı düşmanca bir pozisyon almaktan kaçınmalıdır.

2- 9 Kasım 2024'te Kuveyt gazetesinin internet sitesinde yer alan bir habere göre "Çin Devlet Başkanı Şi Cinping ve Endonezya Cumhurbaşkanı Prabowo Subianto, Pekin'de Büyük Halk Salonu'ndaki imza töreninde el sıkıştı. Üç hafta önce göreve başlayan Endonezya Devlet Başkanı Prabowo Subianto, ilk yurt dışı ziyaretini Çin'e gerçekleştirerek Pekin'de Çinli mevkidaşı Şi Cinping ile görüştü ve Endonezya'nın en büyük ticaret ortağı ve önde gelen yabancı yatırımcılarından biri olan Çin ile yakın ilişkileri koruyacağına dair söz verdi. 73 yaşındaki eski General Subianto, Şi ile görüşmesinde, 'Endonezya'nın, Çin'i sadece büyük bir güç olarak değil, aynı zamanda büyük bir uygarlık olarak gördüğünü, iki ülkenin yüzyıllardır yakın ilişkilere sahip olduğunu belirtti. 'Bu yüzden, mevcut jeopolitik ve jeoekonomik koşullarda, Endonezya ve Çin'in birçok alanda çok yakın ortaklar olmaları bana göre son derece doğaldır" diye de ekledi. Şi, Subianto yönetimine destek sözü vererek, ilk ziyaretini Çin'e yapmış olmasından dolayı kendisine teşekkür etti. Şi, "Endonezya'nın bağımsız bir kalkınma yoluna bağlı kalacağına, ulusal refah ve yenilenme yolunda yeni başarılarla imza atmaya devam edeceğine, bölgesel ve küresel düzeyde önemli bir rol oynayacağına inandığını" söyledi. Çin ve Endonezya önemli ekonomik müttefik olmasına rağmen, Güney Çin Denizi'ndeki egemenlik hakları konusunda sözlü anlaşmazlıklar yaşamaktadırlar. Subianto, Pekin'den sonra ABD Başkanı Joe Biden'ın daveti üzerine Washington'a gitmesi bekleniyor. Uluslararası tur kapsamında Peru, Brezilya ve İngiltere'yi de ziyaret etmesi planlanıyor..."

Yukarıdakiler ışığında Endonezya ile Çin arasındaki ilişkinin ticaretle sınırlı olduğu, Amerika'nın Endonezya'daki siyasi nüfuzunu etkilemediği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla ilişkilerin temeli ticarettir, ancak bu ticari ilişki, nüfuz, egemenlik ve Güney Çin Denizi'ne intikal ettiğinde iki ülke arasında sözlü çekişmeler yaşanmaktadır.

Üçüncüsü: Endonezya'nın Müslümanların sorunlarına yönelik politikası:

1- Bilindiği üzere Endonezya, köklü bir İslam ülkesidir; halkı, hicri ilk yüzyıldan itibaren İslam'a girmiştir. Yaklaşık 300 milyonluk nüfusunun yüzde 90'ı Müslümandır. Yüzölçümü 1,9 milyon km²'den fazla olan bu ülke, zengin doğal kaynaklara sahiptir. İslam anayasasının uygulanması ve ülkeyi bilinçli bir İslami liderliğin yönetmesi durumunda Endonezya büyük bir güç olabilecek kapasitededir.

2- Yeni Cumhurbaşkanı'nın Müslümanların meseleleriyle ilgili olarak izlediği dış politika, selefi gibi Amerikan bakış açısıyla örtüşmektedir. Prabowo, 1 Haziran 2024'te Singapur'da düzenlenen Asya-Pasifik bölgesinin en önemli güvenlik forumu Shangri-La Diyalog Zirvesi'nde yaptığı konuşmada, "ABD Başkanı Joe Biden'ın Gazze'de ateşkes sağlanmasına yönelik üç aşamalı önerisinin doğru yönde atılmış bir adım olduğunu" kaydetti. Prabowo "Gerektiğinde ve Birleşmiş Milletler'in talebiyle, ateşkesi korumak, izlemek ve tüm taraflara güvenlik sağlamak amacıyla büyük bir barış gücü göndermeye hazırız." dedi ve "Filistin sorunu için adil bir çözüm" çağrısında bulundu. "Bu, sadece İsrail'in var olma hakkı değil, aynı zamanda Filistin halkının kendi vatanına, devletine sahip olma ve barış içinde yaşama hakkı olduğu anlamına geliyor," diye belirtti. ^(01.06.2024 Reuters) Oysa asıl yapması gerekenin, Gazze halkını desteklemek, onlara yardım etmek, özellikle de çocukları, kadınları, silahsız erkekleri ve evler, okullar, hastaneler gibi sivil hedefleri doğrudan hedef alan vahşi düşmanı caydırmak için yeterli asker ve silah göndermek olduğu çok iyi bilinmektedir. Endonezya'nın Gazze halkına yaptığı tek yardım, Endonezya Hastanesi'nin inşası olmuştur. Ancak Amerika'nın desteklediği ve deniz aşırı bölgeden durmaksızın ölümcül silahlar, ekipmanlar ve yardımlar gönderdiği İslam ve Müslümanların düşmanı Yahudi varlığı tarafından bu hastane yok edilmiştir. Bunca şeye rağmen yeni Cumhurbaşkanı Prabowo, Amerika ile olan ilişkisini daha da güçlendirmekte, ona daha sıkı bağlanmakta, geçmişten gelen ilişkisi ve desteği nedeniyle Amerika'nın taleplerini yerine getirmektedir.

Dördüncüsü: Endonezya'da iktidarı elinde tutan ve Amerika'yı dost edinen bu siyasi zihniyetler yüzünden ülkenin büyük bir güç olma fırsatı heba edilmektedir. Oysa Endonezya, ülke halkının akidesinden ve Hanif İslam dininden kaynaklanan İslam anayasasını uygulayan, Malezya gibi komşu ülkeler başta olmak üzere İslam ülkelerini birleştirmek üzere çalışan bilinçli samimi bir İslami siyasi liderlik tarafından yönetilmiş olsaydı, Nübüvvet metodu üzere Raşidi Hilafet Devletinin irtikaz noktası haline gelmesi an meselesi olurdu.

“Ey iman edenler! Size hayat verecek şeylere sizi çağırdığı zaman, Allah ve Rasûlü'ne icabet edin.” ^[Enfâl 24]